

Motion till riksdagen 2007/08:K308

av **Hans Wallmark (m)**

Stasi och Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att Säkerhetspolisen bör offentliggöra de namn på svenska Stasi-kontakter som finns och att en sådan lista inte omfattas av andra lagar och bestämmelser angående sekretess.

Motivering

I samband med de stora och positiva förändringar Europa genomgick under 1980- och 1990-talen då det kommunistiska förtrycket föll samman i ett antal stater spreds uppgifter om spioner och agenter. Förna Östtyskland var en av de folkrepubliker som utvecklats längst i paranoid riktning. Genom åren fungerade miljontals personer som kontaktpersoner och angivare till Stasi. Barn skvallrade på sina föräldrar, älskande människor höll uppsikt på varandra och inom föreningar och förbund fanns tjallare. Allt dokumenterat och registrerat i dossierer upprättade av den tyska säkerhetstjänst som i arbetsmetoder, inriktning och personal i rätt stor utsträckning tog över där Gestapo slutade 1945.

Inte bara medborgare i DDR rekryterades utan utomlands fanns lydiga personer som sprang regimens ärenden. Vem och vilka dessa personer är fanns nedtecknade i de arkiv som på olika sätt getts spridning.

På en fråga till justitieminister Beatrice Ask (m) från undertecknad (2006/07:1541) ges svaret att Säpo fick "ett antal spridda uppgifter i samband med att Stasiarkiven öppnades i början av 90-talet. Dessa uppgifter följdes upp. Ett mindre antal namnuppgifter kunde härledas till personer som kunde identifieras. I inget fall ledde utredningarna till åtal eftersom de eventuellt brottsliga handlingar som förekommit redan var preskriberade."

Vad kunde då utländska kontakter göra sig skyldiga till? Genom att skvallra på exempelvis östtyska medborgare som varit på besök utomlands

Fel! Okänt namn på

löpte dessa risken att sedan straffas av Stasi vid hemkomsten med yrkesförbud, trakasserier eller internering. Det finns offer som plågats samtidigt som de medansvariga fortfarande i den dag som idag är går fria och utan yttre fläckar trots sina tarvligheter.

I Öst- och Centraleuropa har helt naturligt sedan kommunismens sammanbrott krav framförts på att sanningen skall komma fram om vem som sprang förtryckarnas ärenden. Både i de så kallade folkrepublikerna och i väst. Det har funnits behov av sanningskommissioner men också av försoning.

Oviljan att rota i åren av Stasikontakter bör ses i ljuset av det intresse vi idag på många sätt visar 1930- och 1940-talen. Med böcker och forskning har de svenska nazisterna avslöjats och det har spekulerats om olika personers sympatier respektive antipatier.

Med sjuttio år av distans frågar sig många hur folk då kunde ducka för sin samtids stora utmaningar av och blunda för den utsatthet bland annat judarna upplevde. Det finns idag ett stort intresse av att nämna vem som stod på vems sida under 1930- och 1940-talen.

Samtidigt som vi tycker att det är rimligt att andra världskrigets aktörer avslöjas finns ett offentligt ointresse att granska Gestapos östtyska efterföljare Stasi!

Offren för kommunismens brott mot mänskligheten är många – folk som avrättades, hamnade i läger, som fick se tidningar och böcker censureras, som förföljdes och förlöjligades.

Även om brotten utförda av svenska Stasikontakter i juridisk mening avförts finns en moralisk dimension. Dessutom är det rimligt att personer som på felaktiga grunder stämplats som angivare har möjlighet att rentvå sitt goda namn innan böcker och spekulationer om 50 år kommer med utpekanden ingen då kan värja sig emot. Vårt intresse för vem som gjorde vad under det spöklika 30-talet visar att vi nu borde ta chansen att offentligt granska de samtida 1970- och 1980-talen då uppburna och kända svenskar hjälpte till att förfölja och trakassera. Vi har ett ansvar mot de människor som fick yrkesförbud, hamnade i läger eller på annat sätt fick sina liv förstörda! Det bör göras nu medan många, både offer och angivare, fortfarande lever. Arkiven måste öppnas.

Stockholm den 26 september 2007

Hans Wallmark (m)